

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SPOŁECZNEGO KOMITETU ODNOWY ZABYTEKÓW KRAKOWA ZA ROK 1993

1. Sprawy organizacyjne

Program działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa w 1993 r. wynikał z przyjętego w 1990 r. „Programu ideowego i kierunków działania SKOZK” i był realizowany w trakcie obrad plenarnych, posiedzeń Prezydium oraz poprzez pracę komisji problemowych i Biura SKOZK.

W okresie sprawozdawczym Społeczny Komitet odbył dwa posiedzenia plenarne: 23 marca i 14 grudnia.

Zgodnie z przyjętą tradycją, wiosenne posiedzenie, tzn. 23 marca przyjęło Sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 1992 r. (Uchwała Nr 1/93), przyjęło Plan rzecz.-fin. odnowy zabytków na 1993 r. (Uchwała Nr 2/93) oraz Uchwałą Nr 3/93 zatwierdziło sprawozdanie z działalności Społecznego Komitetu w 1992 r. oraz udzieliło absolutorium Prezydium i komisjom problemowym.

Natomiast drugie posiedzenie plenarne SKOZK 14 grudnia, które odbyło się w zabytkowej Kopalni Soli w Wieliczce podjęło Uchwałę Nr 4/93 w sprawie uzupełnienia składu osobowego Prezydium oraz w sprawie docelowego programu zabezpieczenia zabytkowej Kopalni Soli „Wieliczka” (Uchwała Nr 5/93).

Bieżącą działalność Komitetu prowadziło Prezydium odbywając 5 posiedzeń: 2 marca, 27 kwietnia, 30 czerwca, 13 lipca i 19 października oraz komisje problemowe (sprawozdania komisji do wglądu).

Na posiedzeniach Prezydium podjęto następujące Uchwały:

2 marca

Uchwała Nr 1/93 w sprawie przedłużenia mocy obowiązywania i nowelizacji Uchwały Nr 3/93 Prezydium SKOZK z dnia 2 czerwca 1992 r. w sprawie określenia zasad finansowania prac w obiektach zabytkowych w r. 1992.

Uchwała Nr 2/93 w sprawie zatwierdzenia planów prac komisji problemowych na 1993 rok.

30 czerwca

Uchwała Nr 3/93 w sprawie finansowania z NFRZK w 1993 r. nadzoru inwestorskiego w Kościele Św. Marka w Krakowie.

19 października

Uchwała Nr 4/93 w sprawie zmian w planie rzecz.-fin. odnowy zabytków Krakowa na 1993 rok.

Uchwała Nr 5/93 w sprawie zmiany kwalifikacji dotacji zwrotnej na bezzwrotną.

Zgodnie z wnioskiem Komisji Rewizyjnej zgłoszonym na posiedzeniu plenarnym w dniu 23 marca 1993 r. — przewodniczący Społecznego Komitetu prof. Tadeusz Chrzanowski zwrócił się do Prezydenta RP Lecha Wałęsy z prośbą o dokonanie zmian personalnych w składzie Komitetu.

Pan Prezydent Lech Wałęsa, odnosząc się z uznaniem do działalności Komitetu, zaakceptował propozycje zmian, przyjmując rezygnacje zgłoszone przez Panów: Jacka Balucha, Jerzego Banacha, Ryszarda Gryglewskiego, Macieja Ilowieckiego i Andrzeja Szczeklika a powołując na zastępców przewodniczącego Panów:

Szymona Tadeusza Kociszewskiego — Podsekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP,

Tadeusza Piekarza — Wojewodę krakowskiego.
Na członków SKOZK Prezydent powołał Panów:
Józefa Lassotę — Prezydenta Krakowa,
Andrzeja Gaczolę — woj. konserwatora zabytków.

Z ogromnym żalem informujemy, że z grona Komitetu odszedł nasz przyjaciel ś.p. Ignacy Trybowski, członek Komisji Rewizyjnej, Komisji Programowania i Oceny Realizacji oraz Komisji Ochrony Kopalni Soli i Miasta Wieliczki, wybitny znawca najszerzej rozumianych problemów konserwatorskich Krakowa.

2. Działalność programowa

Plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa na 1993 r. przyjęty na posiedzeniu plenarnym SKOZK 23 marca 1993 r. został wcześniej wypracowany przez zespoły Komisji Programowania i Oceny Realizacji, Komisji Finansowej, zaopiniowany przez Komisję Rewizyjną i zatwierdzony przez Prezydium Społecznego Komitetu. W planie uwzględnione zostały stanowiska wojewódzkiego i miejskiego konserwatora zabytków.

W wyniku prowadzonych prac nad planem rzeczowo-finansowym przyjęliśmy zasadę, iż wszystkie wnioski o dofinansowanie z NFRZK muszą posiadać akceptację służb konserwatorskich oraz uregulowaną sytuację prawno-własnościową. Staliśmy na stanowisku konieczności koncentracji środków finansowych na najważniejszych zadaniach z zamiarem ich finalizowania i osiągania efektów w postaci zakończenia prac a nie rozdrabniania posiadanego kapitału na prace, które często powinny być finansowane przez właściciela bądź użytkownika obiektu.

Do czołowych zadań wykonywanych ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa należały prace prowadzone na Wawelu przez Dyрекcję Państwowych Zbiorów Sztuki; m. in. pokryte zostały dachy, odnowiono krużganki, prowadzono konserwację polichromii na dziedzińcu oraz prace konserwatorskie we wnętrzach. Wkład Narodowego Funduszu wnoszący 10 mld zł był istotnym uzupełnieniem kwoty 17,5 mld zł jaką dysponowała Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Kontynuowane były prace w zespole dawnych rezydencji kanoników kapituły katedralnej przy ul. Kanoniczej. W roku 1993 prowadzone były roboty w domach przy ul. Kanoniczej 14, 15 (cenna współpraca z Fundacją Św. Włodzimierza Chrzcziciela Rusi Kijowskiej) oraz 18. Wraz z gminą m. Krakowa finansowano prace przy cennym zabytku architektury rezydencjonalnej — Willi Decjusza na Woli Justowskiej.

Istotne znaczenie miały prace prowadzone w bardzo zaniedbanym gotyckim klasztorze Augustianów na Kazimierzu, obejmujące zarówno zabezpieczenie i konserwację architektury, jak konserwację wystroju (gotyckich malowideł ściennych w krużgankach).

Ukończono konserwację krużganków dominikańskich, kontynuowano prace w kościele Mariackim i w kościele ŚŚ. Piotra i Pawła.

Rozpoczęte prace konserwatorskie we wnętrzu kościoła Kamedułów na Bieleńskich, bardzo zróżnicowane tematycznie i skomplikowane technicznie (sztukaterie, obrazy malowane na płótnie, polichromie, boazerie) będą wymagały kontynuacji w latach następnych.

Na uwagę zasługują też prace konserwatorskie przy bogatym wystroju wnętrz Kamienicy Hipolitów, które już w roku bieżącym adaptowane zostaną na Muzeum Wnętrz Mieszczańskich — oddział Muzeum Historycznego m. Krakowa.

Poważną realizacją (ponad 8 mld zł) były prace kontynuowane w Teatrze im. J. Słowackiego.

Pełny wykaz prac finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa jest załącznikiem do niniejszego sprawozdania.

Przewodniczący Kom. Rewizyjnej — mgr inż. arch. Janusz Gawor opracował wzór karty informacyjnej, która po wypełnieniu zawiera podstawowe dane o obiekcie: history-

czne, konserwatorskie, techniczne oraz wysokość i charakter świadczonej pomocy finansowej. Karta ta po uzyskaniu akceptacji Prezydium SKOZK została skierowana do Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa.

Przygotowany przez przewodniczącego Komisji Prawno-Organizacyjnej mgr Piotra Dobosza formularz wniosku o dofinansowanie prac w obiektach zabytkowych został wprowadzony przy składaniu wniosków na 1994 r.

Komisja Prawno-Organizacyjna wypracowała też na prośbę Urzędu Wojewódzkiego opinię do Zarządzenia Wojewody Krakowskiego w sprawie ZRZZK.

W dniu 19 października 1993 r. Prezydium SKOZK po wysłuchaniu informacji ZRZZK o realizacji przebiegu prac i wykonaniu planu za 8 miesięcy 1993 r. dokonało w oparciu o opinię komisji problemowych Społecznego Komitetu korekty planu z uwzględnieniem posiadanej rezerwy środków Narodowego Funduszu.

3. Problem finansowania procesu odnowy zabytków Krakowa

Wpływy na Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa zamknęły się kwotą 129.4 mld zł. Zdecydowanie najważniejszą pozycją jest dotacja z budżetu centralnego (120 mld zł) przekazywana za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP. Spływ dotacji następował bardzo rytmicznie i terminowo.

Z niepokojem stwierdzić należy występujące już od kilku lat zjawisko wygasania wielu dotychczasowych źródeł zasilania NFRZK. Zanikły prawie całkowicie wpływy z zakładów pracy, ośrodków polonijnych, nie ma też wpływów z Fundacji „Odnova Zabytków Krakowa”.

Nie spełniły się też dotąd nadzieje związane z funkcjonowaniem Krakowskiego Banku Hipotecznego S.A.

Natomiast, zbiórka pieniędzy poprzez skarbonki (20 mln zł), organizowanie aukcji prac malarskich (15 mln zł) oraz zasługujące na duże uznanie stałe wpłaty tej samej grupy osób i instytucji — to zjawiska o istotnym znaczeniu społecznym dla idei odnowy zabytków Krakowa, jednak pod względem finansowym raczej symboliczne.

Pewną szansę na pozyskanie dodatkowych wpływów stworzyła ustawa o powszechnym podatku dochodowym z dnia 26 lipca 1991 r. z późniejszymi zmianami przewidująca ulgi w naliczaniu podatku dla osób świadczących na NFRZK.

Opierając się na tym zapisie wystąpiliśmy z listem-apelem przewodniczącego SKOZK prof. Tadeusza Chrzanowskiego o finansowe wsparcie Narodowego Funduszu, do znaczniejszych osobistości ze świata biznesu, członków Krakowskiej Rady Gospodarczej, Krakowskiego Towarzystwa Przemysłowego i indywidualnych przedsiębiorców. Apel ten skierowaliśmy również do prezesów banków, które mają siedziby w Krakowie.

4. Działalność kontrolna

Realizując regulaminowy obowiązek kontrolowania przebiegu prac prowadzonych z udziałem środków NFRZK, Komisja Programowania i Oceny Realizacji powołała z inicjatywy dra Mariana Korneckiego 15-osobowy zespół kontrolny, złożony głównie z konserwatorów, historyków sztuki i architektów.

Zespół ten dokonał w maju i czerwcu przeglądu prac remontowo-konserwatorskich w 13 wybranych obiektach, w których prowadzono prace w 1992 r.

W ocenie zespołu, przedstawionej Prezydium w czerwcu 1993 r. przeważają pozytywne, odnosi się to przede wszystkim do jakości wykonywanych prac remontowo-konserwatorskich, jak również do działań inwestorskich i do nadzoru konserwatorskiego. Drobne mankamenty wynikają z niedopatrzeń inwestorów.

Członkowie komisji, zwłaszcza Programowania i Oceny Realizacji brali udział w pracach komisji konserwatorskich inicjowanych przez służby konserwatorskie, w komisjach typowania prac w poszczególnych obiektach, komisjach odbioru prac oraz w posiedzeniach zespołów rozpatrujących oferty przetargowe na realizację określonych prac remontowo-konserwatorskich finansowanych ze środków Narodowego Funduszu.

Komisje takie odbyły się m.in. w kościołach: ŚŚ. Piotra i Pawła, Św. Marka oraz Św. Krzyża w Kaplicy Loretańskiej Kościoła Kapucynów, w Klasztorach Augustianów, Dominikanów i Norbertanek oraz w Willi Decjusza.

5. Problemy informacyjne

Informacje prasowe o pracach Społecznego Komitetu miały w tym roku charakter na ogół obiektywny i rzeczowy. Redakcje krakowskich gazet, radia i ośrodków telewizyjnych korzystały z zaproszeń na posiedzenia plenarne i Prezydium. Stąd w dniach następnych pojawiały się w mass mediach informacje o naszej działalności. Obszerne reportaże o odnowie zabytków Krakowa emitowane były: 24 marca przez ośrodek TV-Kraków, 19 października przez TV-Kraker, zaś 3 września „Radio Mariackie” nadało dyskusję o kulturze i zabytkach Krakowa z udziałem Profesora Tadeusza Chrzanowskiego.

Co dwa-trzy miesiące Biuro Społecznego Komitetu przygotowuje „Serwis informacyjny SKOZK”, który zawiera pełną informację o posiedzeniach Społecznego Komitetu, jego Prezydium, komisji problemowych, o spotkaniach, wywiadach, przeliczeniach skarbonek oraz o stanie konta środków NFRZK.

Odbiorcami „Serwisu...” są:

- członkowie Prezydium SKOZK,
- członkowie Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych,
- członkowie Komisji Rewizyjnej,
- stali ofiarodawcy,
- dziennikarze.

W lutym 1993 r. wydany został 34 nr Biuletynu SKOZK, natomiast w grudniu został przygotowany i złożony do druku nr 35.

Zawiera on m. in.:

- informacje o działaniach SKOZK w 1993 r.
- sprawozdanie z realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa za 1992 r.,
- plan rzecz.-fin. odnowy zabytków Krakowa na 1993 r.
- Uchwały Prezydium i SKOZK,
- spis stałych ofiarodawców,
- kronikę wydarzeń roku 1993.

Wstęp do tego numeru napisał przewodniczący Społecznego Komitetu prof. Tadeusz Chrzanowski.

Nasz tradycyjny, dwustronny kalendarz SKOZK przedstawia obiekty przy odnowie, w których zaangażowane były środki NFRZK (Coll. Maius, Wawel). Kalendarz zawiera hasła zachęcające do wpłat na odnowę zabytków Krakowa oraz numery kont NFRZK.

Pewien problem stanowiła zmiana numeru konta środków NFRZK, związana z reorganizacją banku obsługującego dotychczas ten fundusz.

Z informacją o tym fakcie dotarliśmy do redakcji gazet poprzez „Serwis informacyjny”. Wydrukowaliśmy też nalepki samoprzylepne z aktualnymi numerami konta.

Organizowano też szereg spotkań, zwłaszcza Kierownictwa Społecznego Komitetu z przedstawicielami różnych środowisk, m. in.:

— spotkanie z Dieterem Treeckim organizatorem i działaczem Bergkameńskiego Komitetu Pomocy Zabytkom Krakowa,

— spotkanie z grupą francuskich architektów i konserwatorów, podczas którego omawiano możliwość nawiązania współpracy oraz wymiany doświadczeń w dziedzinie ratowania dziedzictwa kulturowego,

— spotkania ze specjalistycznymi grupami turystycznymi z Niemiec zainteresowanymi rewaloryzacją zabytków.

Nasza wystawa fotograficzna pt.: „Kraków: dzieje — światowe dziedzictwo kultury — rewaloryzacja” wędruje po Europie. Była prezentowana:

w styczniu — kwietniu — w Cork (Irlandia) — II zestaw,

w marcu — kwietniu — w Mayenne (Francja) — I zestaw,

we wrześniu — październiku na Targach Turystycznych w Annecy (Francja) — II zestaw,

w listopadzie w Sztokholmie — II zestaw,

Za każdym razem ekspozycji towarzyszyły nasze materiały propagandowe: plakaty, foldery i katalogi.

6. Ochrona Kopalni Soli „Wieliczka”

W 1993 r. Komisja Ochrony Kopalni Soli i Miasta Wieliczki koncentrowała się na propagowaniu idei ochrony i odnowy wielickich zabytków, inspirowaniu i organizowaniu pomocy finansowej i rzeczowej oraz wypracowaniu programu działań zabezpieczających kopalnię.

W związku z likwidacją Narodowego Funduszu Kopalni Soli w Wieliczce, od 1991 r. prace zabezpieczające w Kopalni finansowane były z budżetu centralnego w formie dotacji przekazywanej głównie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Awaria wodna, która nastąpiła w kwietniu 1992 r. zdominowała działania związane z Kopalnią Soli. Prowadzone działania przeciwwawaryjne a obecnie prace zabezpieczająco-konserwatorskie wymagają ogromnych nakładów.

Ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa przeznaczono na ten cel 8 mld zł.

Dla pozyskania nowych źródeł finansowania prac zabezpieczających podejmowano próby zainteresowania Kopalnią Soli i Miasta Wieliczki niemieckie kopalnictwo solne. Za pośrednictwem konsula generalnego RFN w Krakowie dr Lauridsa Hölschera nawiązano kontakt z Firmą Wacker Chemie GmbH z Monachium. Również zabytkową Kopalnią zainteresowany jest Bergkameński Komitet Pomocy Zabytkom Krakowa.

Jesienne obrady plenarne SKOZK, 14 grudnia 1993 r. odbyły się w Kopalni Soli w Wieliczce i w całości poświęcone były temu tematowi.

SKOZK podjął również Uchwałę Nr 5/93 w sprawie docelowego programu zabezpieczenia zabytkowej Kopalni Soli „Wieliczka”.

7. Różne

Spółeczny Komitet poczuwał się do moralnego obowiązku zajmowania stanowisk w sprawach szczególnie istotnych dla tożsamości kulturowej Krakowa.

Kierując się takimi przesłankami zaopiniowaliśmy negatywnie lokalizację restauracji McDonald's przy Rynku Gł./ul. Szewskiej 2. Aktualnie Komitet przeciwstawia się budowie dużego, agresywnego w formie gmachu hotelu w miejscu d. drukarni Anczyca, zwłaszcza zaś projektowi przewidującemu bardzo rozbudowany program funkcjonalny.

Z-ca Przewodniczącego Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa
/-/ Bogusław KRASNOWOLSKI

Kraków, 22 marca 1994 r.